

- 118** Op weg naar de natuurinclusieve stad. *De redactie*
- 120** 10 jaar stadsvogelbescherming: denken en doen. *L.H. Louwe Kooijmans, R.G.M. Kwak & J. Schoppers*
- 124** *Stadsgeheimen*; Muurplanten in Den Haag. *E.D. Vogelaar*
- 126** Stadsnatuur heeft de toekomst. *R.P.H. Snep*
- 130** *Stadsgeheimen*; De Amsterdamse vissen. *G. Timmermans*
- 133** Stad in ontwikkeling – vlinders als bruggenbouwers. *D. Gorissen & V. Persoons*
- 136** Stadsnatuur vanuit gemeentelijk perspectief: de Leuvense binnenstad. *W. Verheyden*
- 142** *Interviews*; Op de bres voor een groene stad. *Rik Nijland*
- 145** Weten wat er leeft in stad en haven: stadsecologie in Rotterdam. *A. de Baerdedaemaker, M.A.J. Grutters, W. Moerland, G. Bakker, R.G.W. Andeweg & N. de Zwarte*
- 150** Excursie Rotterdams Platteland
- 151** Stadsvogels tellen: Meetnet Urbane Soorten gaat tiende jaar in. *J. Schoppers, C.A.M. van Turnhout, L.H. Louwe Kooijmans & T. van der Meij*
- 155** Stedelijke ecologie en insecten. *T.J.A. Faasen*
- 158** *Stadsgeheimen*; De Gierzwaluw in Tilburg. *M.T.M. Cillessen*
- 160** Poelenadoptieprogramma Eindhoven, natuureducatie in de stad. *P.A.M. van Leeuwen-de Bruijn*
- 164** Het Kanaalpark in 's-Hertogenbosch, natuurlijke verbinding door de stad. *J.J.J.A. Willems*
- 167** *Stadsgeheimen*; Gewone dwergvleermuis in Utrecht. *G.A. Korsuize*
- 169** Het belang van stadsnatuur. *R.P.H. Snep, N. de Zwarte, M.C.C. de Graaf, P. Vergeer, A. Vliegthart & H.L. Schimmel-ten Kate*
- 171** Uit de gebieden van Staatsbosbeheer Deze pagina is samengesteld en gefinancierd door Staatsbosbeheer
- 172** LandschappenNL Samengesteld en gefinancierd door de twaalf provinciale Landschappen. Deze keer berichten van Landschap Overijssel en Brabants Landschap.
- 174** Signalement/Vragen en mededelingen en Nachtextcursie Vleermuizen

Op weg naar

Natuurinclusief is het credo van de Nederlandse regering. We pogen natuur en maatschappij te verweven om zo een langdurig positief perspectief te bieden voor behoud, ontwikkeling en beleving van de natuur. Financieel, sociaal en kwalitatief. In de stad is die verwevenheid onlosmakelijk: natuur en groen zijn een oplossing voor milieuproblemen, zoals temperatuurverhoging, wateroverlast en fijnstofproblematiek, en 'groen' heeft een positief effect op gezondheid. Vanuit de andere zijde van het spectrum, 'de natuur', biedt de stad soorten andere woon- en leefomstandigheden dan het buitengebied, onder andere door specifieke processen en patronen in de stad. Drukte, steen, verstoring, hitte, versnippering, droogte: je hebt er als organisme maar mee te dealen. Of... biedt die steenachtige, zeer heterogene, mensinclusieve stad nu juist kansen voor organismen die elders hun biotoop verliezen? Stadsnatuur is in onze huidige verstedelijkte samenleving niet meer weg te denken uit het Nederlands natuurbeleid.

de natuur- inclusieve stad

De natuurwetgeving beschermt veel soorten in de stad en de overheid verweeft natuur en maatschappij steeds meer door Green Deal initiatieven, zoals '1000 ha stadsnatuur', 'de levende tuin' en 'infra-natuur'. Ook biedt 'tijdelijke natuur' kansen. Aanleiding genoeg om te kijken hoe het met de natuur in de stad is gesteld.

De eerste vraag die zich opwierp bij het opzetten van dit themanummer was de vraag wat stadsnatuur eigenlijk is. Voor velen valt hier alles onder 'wat groen is' of 'zich op natuurlijke wijze beweegt'. De redactie beperkt zich in dit nummer echter tot natuur in de klassieke betekenis: planten en dieren die zich op spontane wijze in de stad vestigen en handhaven.

In dit themanummer bekijken we stadsnatuur vanuit een natuurinclusieve blik en een mensinclusieve blik. Hoe belangrijk is

de stad als habitat voor soorten? Wat is het belang van natuurbescherming in de stad? Welke kansen/mogelijkheden liggen er voor natuur in de stad? Wat zijn de grootste dilemma's? Welke gedachten zitten er achter inrichting en beheer? En wat is de toekomst voor stadsnatuur? Maar dus ook: wat biedt natuur de stadsmens? En het stadskind? Kan stadsnatuur de sociale binding tussen haar menselijke bewoners versterken? En hoe kijken de 'echte' natuurbeheerders naar de stadsnatuur? Wat valt er voor hen te ontdekken en leren voor beheer, educatie en voorlichting rondom stadsnatuur?

We hebben een zeer gevarieerde groep auteurs uit Nederland en Vlaanderen bereid gevonden om een of meer facetten rondom stadsnatuur te belichten en hun ervaringen en visie te delen. Daarnaast laat een viertal auteurs hun stadsgeheimen zien: soorten die speciaal zijn voor hun stad en daar een meer of minder verborgen leven leiden.

Aan het slot van dit nummer komen we terug op de genoemde vragen. In een concluderend artikel proberen we een beeld te schetsen van de actuele thema's en dilemma's voor mensinclusieve natuur van de stad.

De themaredactie bestaat uit de gast-redacteuren Robbert Snep (Alterra) en Niels de Zwarte (Bureau Stadsnatuur, Rotterdam). Zonder hun specifieke kennis, expertise en netwerk was het voor de vaste DLN-redactieleden Maaïke de Graaf, Philippine Vergeer, Albert Vliegenthart en Isa Schimmel onmogelijk geweest de vele aspecten van stadsnatuur te belichten.

Dit nummer werd financieel mogelijk gemaakt door een bijdrage van het ministerie van Economische Zaken.

De redactie

Ministerie van Economische Zaken

voor meer informatie:

www.delevendenatuur.nl

In één van de volgende nummers:

- Braakligging in steden ● Schroeforchissen ●
- Stroomdalplanten in de Gelderse Poort ●
- Beweidingsproef op kwelder ● Riet- en moerasvogels langs de grote rivieren ●
- Themanummer 25 jaar Unie Bosgroepen ●